

INTERIORITA, EXTERIORITA, RESPONZIVITA

Štúdie mimoriadneho čísla časopisu *Filozofia* predstavujú rozpracovanú verziu vybraných príspevkov prezentovaných na 8. ročníku medzinárodného vedeckého workshopu „Interiorita, exteriorita, responzivita“, ktorý sa konal 16. až 18. októbra 2012 na pôde Filozofického ústavu SAV ako súčasť Bratislavských filozofických dní. Toto podujatie sa dlhodobo sústreďuje na otázky subjektivity, intersubjektivity, intencionality, afektivity, ako aj slobody a konania v spoločnosti.

Centrálnou témou mimoriadneho čísla je vzťah človeka k tomu, čo je preň iné, neznáme, cudzie. Na zachytenie tejto polarizácie vytvorila fenomenológia priestorové metafory interiority a exteriority, vnútorného a vonkajšieho, ktorých rozvinutie možno sledovať vo viacerých filozofických projektoch: od Husserlovej prezentácie, Heideggerovho spolubytia, Merleau-Pontyho chiazmatického prepletania vlastného a cudzieho, až po Levinasovo vystavenie sa radikálne inému či ďalšie (nielen) fenomenológiou inšpirované formy. Vďaka nim sa postupne zostrovala naša optika zameraná na skúsenosť cudzieho, a preto je dnes opäť aktuálne jednak preskúmať nosnosť existujúcich koncepcií, jednak hľadať nové podoby konštitúcie a transformácie vzťahov interiority a exteriority.

Analýzy prezentované v tomto mimoriadnom čísle sú tematicky rozdelené do troch častí: *Fenomenologické interpretácie*, *Topológia prírodných a kultúrnych väzieb*, *Podoby sociálneho priestoru*. Takéto odvíjanie tém poukazuje na interdisciplinárne rozšírenie perspektívy, ktoré narúša ostrú diferenciu a štiepenie medzi vlastným a cudzím, vnútorným a vonkajším, súkromným a verejným, centrickým a excentrickým. Vďaka tomu môžu vyniknúť aj nové variácie ich vzájomných prechodov, previazanosti a podmienenosti. Na rozhraní tejto polarizácie, posúvajúc ťažisko smerom k inému, sa rodí aj responzívna etika Bernharda Waldenfelsa. Jeho špecifický variant etiky sa primárne neviaže na príkaz či mravný zákon, ktorý by mal určovať správnosť konania, ale vzniká ako odpoveď na udalosť, ktorá sa nám neočakávane prihodí, ktorá nás zasiahne a kladie na nás požiadavky. Responzivita je dávaním odpovede na to, čo sa nás bytostne dotýka, čo nás oslovuje a vyzýva. Pôvodcom konania už nie je mocný, suverénny, v sebe centrováný subjekt, ale zasiahnuté „ja“ odpovedajúce na výzvy druhého.

Veríme, že predložené texty a reflexie prehĺbia našu skúsenosť cudzieho a umožnia nám aktuálne reagovať na často jednostranné vychýlenia zvrätneho vzťahu medzi vlastným a cudzím v rámci spoločnosti.

Výstupy publikované v tomto mimoriadnom čísle *Filozofie* sú súčasťou riešenia grantovej úlohy VEGA č. 2/0201/11 „Intencionalita, afektivita, existencia v intersubjektívnej situácii“ a medzinárodných projektov s Akadémiou vied ČR a Poľskou akadémiou vied „Relevancia subjektivity“. O jazykovú redakciu slovenských textov sa postarala Jana Wachtarczyková, o jazykovú redakciu českých príspevkov Alena Bakešová.

Róbert Karul, Jana Tomašovičová, Jaroslava Výdrová